

Filosofická kinantropologie

LITERATURA

- **Jirásek Ivo: *Filosofická kinantropologie: setkání filosofie, těla a pohybu*, Olomouc, 2005.**
- *Olympismus*. Edited by Josef Dovalil. 1. vyd. Praha : Olympia, 2004.
- *Pohyb a tělo :výběr filosofických textů*. Edited by Anna Hogenová. vyd. Praha : Karolinum, 2000. 236 s.
- *Tělesná kultura - sociokulturní fenomén :východiska a vztahy*. Edited by Bohuslav Hodaň. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2000.

Příroda - kultura

Skutečnost (bytí) můžeme rozdělit na P a K...dva ontické řády, dvě evoluce tvarů (systémů, uspořádaností)

Důležitá otázka..co je P a K a jaký je jejich vztah..důležitá i z hlediska rozumění tělesné či pohybové kultuře

Co je příroda?

Co je kultura?

Příroda..biosféra..vyvíjející se struktura (systém) organismů, nerostů, plynů (živé i neživé přírody) a jejich vztahů...autoregulující se, sebetvořící planetární systém života (Gaia)

Kultura vyvíjející se systém nepřírodních uspořádaností..materiální a duchovní kultura

Kultura je pozdější řád..jehož evoluci umožňuje člověk (duchovní kultura)

Ontická různost spočívá na různé konstituční informaci

Dvě základní možné odpovědi na otázku po vztahu..

- Kultura jako povýšení přírody..kultivace, zlepšování..člověk se stává „člověkem“ – jazyk, dovednosti, znalosti, kultivace uspokojování potřeb, mravy..humanizace (x animalizaci), seberealizace, umění..
...odtud závislost rozvoje kultury a estetika přírody
--- zlepšování pro koho..antropocentrismus
- Kultura při všech svých přínosech pro člověka a jeho druh je protipřírodním umělým řádem...evolucí, která je založena na druhově sobecké ofenzivní adaptační strategii člověka...
...regionální i globalizovaná kultura (v různé míře)

Druhá odpověď je odpověď Evoluční ontologie (Šmajs, Krob)...není možné nadále pěstovat tradiční filosofii zabývající se mnohdy pseudoproblémy a nerozlišující ontickou různost P a K ...zvláště v době ekologické krize

...důraz na tvořivost, procesualnost skutečnosti (ne bytí-ale stávání)

Vývoj přírody je tvořen vývojem

- **přirozené strukturní genetické informace** (vestavěná v genotypu a rozvinutá ve fenotypu organismu)...je dána mechanismem selekce a mutace (neovlivňuje ji zkušenost jedince)..taková informace je odpovídající prostředí (pravdou je přežití)

- **přirozené sémantické neuronální informace** (zkušenostní, behaviorální)..umožňuje učení a životní sebezáchovnou aktivitu geneticky naprogramovaných živých systémů

...je více selektivní a souhrnná..méně adekvátní jemné struktury prostředí (poznávání chemických a fyzikálních vlastností živého a neživého makroskopického prostředí smysly příslušného živého systému) – adaptace, uspokojení potřeb

Člověku se podařilo smyslově neuronální informaci zakódovat etnickým jazykem...“třetí čtení skutečnosti” a tak zažehnout kulturu ...neuronální informace se stává biologickým základem sémantické i strukturní informace sociokulturní

Vývoj kultury tedy umožňuje a zároveň je jejím produktem

- **sémantická sociokulturní informace** ...slouží běžné komunikaci a interpretaci
- **strukturní sociokulturní informace** ...teoretická, výrazně kulturně konstitutivní (teoretické poznání a technické aplikace)

Jde o zvláštní účelovou konstitutivní informaci, pro přírodu neznámou..neprodukuje ji evoluce přirozená ale evoluce kulturní
Umožnila pozoruhodný kulturní vzestup, ale také nebezpečně onticky rozdělila svět na přírodu a kulturu

Teprve v kultuře se uplatnila selektivní, generačně nespojitá, účelově zabarvená, neadekvátní adaptivní informace novým způsobem:
nikoli jen behaviorálně, komunikativně, ale také interpretačně, teoreticky a tak strukturně konstitutivně – onticky (vytváření nových věcí)

V důsledku založení kultury na takto přírodě neadekvátní informaci (chybném čtení) člověk narušuje rovnováhu přírodního systému, mění podmínky, na které jsou živočišné druhy (vymírání) i on sám adaptován biologicky (genetická strukturální informace)..klimatické změny, složení atmosféry, záření..

Globalizovaná samotvořící se kultura navíc představuje čím dál komplexnější, složitější prostředí pro nalézání smyslu a orientace v životě (relativismus)..jsme vystaveni i chaotickým jevům systému kultury (globální hosp. krize, přesuny výrobních míst..)

...ohrožuje člověka..fyzické i psychické zdraví..

...oslabená příroda tak ohrožuje existenci kultury..

...není ohrožena příroda, ale kultura

Z odpovědi na otázku vztahu přírody a kultury se odvíjí i porozumění tělesné (pohybové) kultuře jako kulturnímu subsystému:

- PK (TK) jako návaznost, rozvíjení, humanizace přírodních činností člověka, rozvíjení všech dimenzí lidského organismu (psychická, sociální, tělesná..)

...odtud je krize v PK (zejména sportu) nahlížena jako odklon od univerzálních, humanistických, holistických, mravních norem

...představa o všespásnosti idealizované..“holisticky“ člověka rozvíjející PK

...přehlížení pohybové kultuře vlastních negativních rysů samotného subsystému kultury..jeho zapojenost do evoluce protipřírodně orientované kultury (obchod..)

- V případě že přijmeme ontickou diferenci mezi P a K pak:
to co z PK kompenzuje kulturou (i přírodou) způsobené deformace přírodou vystavěného organismu (fyzické, psychické, sociální).. je kladné

to co je příliš integrované do sebetvorby protipřírodní globalizované kultury je negativní..a podílí se na těchto deformacích

?

Seberealizace a autentický modus existence musí podléhat tomuto ontickému rozlišení a etickému rozhodnutí (P-K).. Antropologický rozvrh ano, ale pozice člověka musí být nahlížena v kontextu konfliktu přírody a kultury

Příčina krize není v odhlížení od holismu..v instrumentalismu tělesná (přehlížení psychické a sociální dimenze lidského organismu)..to vše je důsledkem autonomního růstu, evoluce globalizované kultury (Matrix)..

...holismus platí jen v případě člověka v přírodě...

„Co je to Filosofická kinantropologie?“

- Pokus o přesnější zakotvení filosofických analýz lidského pohybu a jeho kultivace v prostředí pohybové (tělesné) kultury
- Přesnější než „filosofie sportu“ (úzké) či „filosofie tělesné kultury“ (široké).. (ale i: „kinefilosofie“, „kinantroposofie“, „philokinesics“ ...)
- ...vazba na antropologii..člověk východiskem (ne pohybová kultura či sport)
- Má přinést větší skloubení kinantropologie a filosofie
- Přispět filosofii novými tématy

- Jirásek: „Filosofická kinantropologie se ptá po smyslu lidského způsobu bytí, odkrývajícího se prostřednictvím pohybu a jeho kultivace v prostředí pohybové kultury.“
- ✓ Patrný fenomenologický přístup (**člověk..pobyt.. jediný rozumí bytí**)... jiné chápání filosofie..ostře vymezená proti „vědě“..(některé dnešní školy se ovšem snaží využívat poznatků věd..i v případě evoluční ontologie)
- ...antropocentrismus, intuicionismus, staticnost podstat

„Odkud?“

- Antropologie jako multidisciplinární zkoumání člověka
  - fyzická antropologie (biologie člověka)
  - paleoantropologie, antropogeneze (vývoj a vznik člověka..lidského rodu)
  - etnická antropologie (rozmanitost lidských ras a kmenů)
  - kulturní antropologie (způsob života v různých kulturních kontextech)
  - sociální antropologie (vztahy lidí ve společnosti..jejích systémech)
  - filosofická antropologie (zkoumá člověka v celkové komplexnosti vztahů)
- Kinantropologie (Kanada, Belgie, ČR) je antropologickým oborem, který zkoumá jevy záměrné pohybové činnosti člověka v prostředí pohybové (tělesné) kultury
- má být podle Jiráska součástí antropologie...člověk jako střed a centrum úvah (to není běžně rozšířené pojetí..kinantropologie jako samostatný obor – důsledek nedávného vzniku)

Některá alternativní označení „naší vědy“

- Vědy o sportu (sport sciences).. Ale sport není jediným představitelem pohybové aktivity člověka (TV, poh. rekreace, poh. terapie, poh. umění)
- Vědy o tělesné kultuře.. Podle Jiráska příliš široké (hygiena, etiketa..)
- Physical education.. Praktický obor i teoretická disciplína..odtud:
- Kinesiology.. Má označovat vědeckou disciplínu.. Ale etymologicky by se měla zabývat pohybem obecně

Kinantropologie

- od roku 1993 z původní teorie tělesné výchovy a věd o tělesné kultuře
- pohyb – člověk – nauka ...zastřešující název pro interdisciplinární zkoumání, název napovídá že vědy zabývající se lidským pohybem jsou součástí antropologie (člověk v centru..ničím jiným se nemá zabývat..člověkem a kultivací jeho pohybu)
  - ...společný předmět bádání, různé metody jednotlivých disciplín
  - ...je aplikovanou vědou věd základních (anatomie, historie, psychologie, sociologie..) i samostatnou vědou (zkoumá určitý fenomén pomocí různých přístupů)
  - ...problém koheze
- Vztah kinantropologie k antropologii využit Jiráskem pro členění jejích oborů:

Členění kinantropologie

- Etnická kinantropologie.. Nepěstuje se..mohla by se zabývat rasovou či kmenovou růzností (i ve fyzických předpokladech a schopnostech)
- Fyzická kinantropologie.. Biomedicínské obory (funkční anatomie, fyziologie, antropomotorika, biomechanika)
- Kulturní a sociální kinantropologie (Předmět sociokulturní kinantropologie..prof. Hodaň..teorie, historie, sociologie TK)..systém tělesné kultury, vztahy s ostatními systémy, životní styl, právo, globalizace v TK atd.
- Filosofická kinantropologie..(je oborem filosofickým)
--- filosofie v oblasti pohybové kultury má být zaměřena jen fenomenologicky a hermeneuticky ??)

Aplikované obory:

- Pedagogická kinantropologie..osvojené označení oboru
- Ekonomická kinantropologie
- Psychologická kinantropologie...

Označení oboru a předmětu jeho studia

Obor:

kinantropologie (jinde také kinesiologie, vědy o sportu, vědy o tělesné kultuře, gymnologie..)

Předmět:

pohybová kultura (ale jinde také tělesná kultura, sport, tělesná výchova, lidský pohyb..)

Filosofická antropologie a filosofická kinantropologie

Antropologie je produktem novověké a modernistické úvahy...odvrat od tradiční metafyziky, přírodní filosofie a filosofie dějin – příklon ke světu člověka (přirozenému světu)..nedostatek poznatků experimentálně-přírodovědných výzkumů člověka

Od 2. pol. 19. stol. jako výraz pro samostatný obor (rozvoj biologie)..empirická antropologie

Filosofická antropologie (fil. obor) – předmětem je nejobecnější otázka po podstatě člověka, jeho místě ve světě a po jeho určení (přirozenosti).. „po smyslu jeho způsobu bytí“ (Jirásek)

...otázka po postavení ve filosofii (zkušenost..závislost na praktické filosofii)...později (19./20. stol...rozvoj přír. věd) hledání univerzální vlastnosti člověka (antropologická konstanta) – jak vzniká a působí.. (Scheler, Plessner, Gehlen)

...odtud antropologizace filosofie i redukcionismus (spekulativně předjímané „podstaty“).. současný kulturní pluralismus („postmoderna“)

..zakotvení člověka v určitém systému kulturních významů

Filosofická kinantropologie (Jirásek..spíše fenomenologická antropologie)

– *se ptá po smyslu lidského způsobu bytí* (f. antropologie..podstatě, místě, určení) *vyjevovaného prostřednictvím fenoménů lidského pohybu především v prostředí jeho kultivace*

...lidský způsob bytí jako holistický antropologický koncept (osobnost)..onticky jediná podstata projevující se v různých fenoménech v oblastech:

- Materiálního těla
- Ideální duše
- Individualizační duch
- Relační sociální zakotvenost

--- jednota ontologická

--- jednota těla-duše-ducha-sociálního života

- Pohyb není jen otázkou těla, ale celé osobnosti.. (existence, lidského způsobu bytí)
- Formy pohybové aktivity mohou být vhodnou formou hledání smyslu a tím i způsobem, jak poznávat lidskou přirozenost (?)

...odtud větší role pro hermeneutické a fenomenologické přístupy

Odlišná pojmenování oboru

- **Filosofie sportu**.. International Association for the Philosophy of Sport, Journal of the Philosophy of Sport
...ale sport je jen částí pohybových aktivit (výkonovost a soutěživost).. *úzké*
- **Filosofie tělesné kultury**.. Olomouc, Varšava..ale.. hygiena, estetické úpravy těla, politika, etiketa apod...*široké*

Filosofická kinantropologie nemá zkoumat pohybovou (tělesnou) kulturu..její jednotlivé subsystemy...ale smysl lidského bytí ...usiluje o celkovost pohledu, o holistický přístup k člověku i k pohybu...personální způsob porozumění pohybuujícího se člověka

Připomínky:

Filosofická kinantropologie je fenomenologickou kinantropologií..bytí vyjevované prostřednictvím introspektivních fenoménů.

Filosofie v oblasti pohybové kultury by vedle introspektivních výpovědí mohla být otevřena poznatkům ostatních věd a využívat je k syntéze..v pohledu na člověka, pohyb, tělo, či pohybovou kulturu...

Z vyhraněného pohledu na filosofii jako fenomenologii vyplývá i odsunutí témat jako globalizace, vývoj pohybové kultury, vztah s přírodou.. mimo oblast filosofie („sociokulturní kinantropologie“)

Antropologický rozvrh by měl být zasazen hlouběji do ontologie systémů přírody a kultury..není možné hledat smysl bytí člověka, naplnění autentického modu či seberealizace nezávisle na pochopení vztahu přírody a kultury a vliv těchto systémů na konstrukci organismu či osobnosti